

ישעיה ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבמוסדות "מקור חיים" בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

בית הכנסת "זכור לאברהם" פיצ'וטו רחוב מפרץ שלמה 100, קרית שרת חולון

גליון מס' 292

ערש"ק פרשת "נוז" ל' בתשרי תשע"ב

מי "דאג" לשיזוזה ממתינה...

לאחר שנים שטרח ועסק נח בבניית התיבה במשך מאה ועשרים שנה, מצווה ה' יתברך, להכניס לתיבה את בעלי החיים השונים, וכמו שכתוב בפרשה: "מכל הבהמה הטהורה תיקח לך שבעה שבעה איש ואשתו, ומן הבהמה אשר לא טהורה היא שניים איש ואשתו. גם מעוף השמים שבעה שבעה זכר ונקבה לחיות זרע על כל פני הארץ". ולכל רק מי שמתבונן רגע קט, צצה ועולה מאליה השאלה המתבקשת: מפני מה האריכה התורה הקדושה אשר אין בה לא מילה, לא אות ולא תג מיותרים, כל-כך בלשונה? ומה האריכות? היה לכאורה צריך לומר ומן הבהמה הטמאה, אך לא כן כתוב אלא: ומן הבהמה אשר איננה טהורה! מספיק היה לומר מילה אחת: הטמאה, אך בפועל כתוב שלוש מילים אשר לא טהורה! והדבר אומר דרשני! ובאמת כבר נתנו חז"ל על כך דעתם וביארו לנו את סוד הדבר: עיקר מהותו והבדלו של האדם משאר בעלי החיים ניכר בכוח דיבורו. על הפסוק בבראשית: "ויהי האדם לנפש חיה", מתרגם אונקלוס: לרוח ממללא... כוח הדיבור מהווה ביטוי למהותו הפנימית של האדם, ומעתה על האדם לשקול בפלס המאזניים כל דיבור המוציא מפיו הן לטוב הן למוטב. וכל דיבור ודיבור יכול האדם לבנות עולמות רוחניים טמירים ונשגבים וכנגד להחריב, להרוס ולהשמיד. תורתנו נמנעת מלכתוב את המילה טמאה וכותבת: "אשר לא טהורה", ובכדי להשריש בקירבנו לדבר בלשון נקיה, צחה וזכה. וממילא ילמד האדם בקל וחומר שעליו להימנע מדברי גנאי ונבלות הפה. ומעשה היה בכמה נשים ששחו ביניהן ואחת הנשים עוררה ושאלה: מה יהיה בעת פקודה, שיצטרכו ליתן דין וחשבון לפני יודע כל תעלומה?! וחברתה ענתה לעומתה בקלות הדעת: מה הבעיה אעשה את עצמי אילמת ולא אענה אף מילה! ולא עברו ימים מועטים עד שאותה אישה אכן הפכה לאילמת, ועתה לא היה זה מצחיק כלל ועיקר. אחים יקרים, בדורינו כאשר לצערנו הרב יצר הרע מצא לו שיטה מיוחדת במינה, להרבות ולהוסיף דיבורים בעולם, מבטיח הוא שיחות חינוך, והנחות יוצאות מהכלל, פועל הוא ללא ליאות, שנוכל לדבר "חופשי" בלי דאגות "למזומנים", סוף סוף הוא פיתח גם את שיטת התשלומים... יגע הוא ומצא שאכן שווה להשקיע ולהוסיף פלאפונים בעולם, שהרי יש קונה עולמו בשעה אחת... ואף אם חלילה מתקשר האדם והאיש המבוקש כבר מדבר עם "דג" אחר שלכד היצר הרע ברישתו, אף לכך לא פסק הוא מלדאוג, ישנה ברור ה' שיחה ממתינה... וממילא אין ייאוש בעולם כלל... ומעתה לא נותר אלא לעורר בקירבנו האם חוסכים אנו מחד בדמים (כספים), אך יתכן שחלילה מאידך גיסא עוסקים אנו ב"שפיכות דמים". האם דיברנו נקי מלשון הרע ורכילות או שמה פעמים ישנם מעט פיקשושים... כל נישכח שהעולם הזה עראי וחולף, אך קירות ביתו ר"טלפנו" יעידו עליו לעתיד לבוא. נקדש ונשמור היטב את אימרי פינו, ונזכה שתפילותינו, ברכותינו ובקשותינו לחזות בנועם ה' ובביאת הגואל, יתקיימו בימינו - אמן.

"התיבה של דורינו?"

ישנו פסוק בפרשתנו שעלינו לתת עליו דעתנו: "ויבוא נח ובניו ואשתו ונשי בניו איתו אל התיבה מפני מי המבול". מדוע תורתנו הקדושה צריכה לכתוב ולבאר שבאו אל התיבה בגלל "מי המבול", הרי ברור ומובן מאליה שאלולא מי המבול לא היו נכנסים לתיבה?! וביאר ב"מעם לועז", שיש המפרשים שפסוק זה בא להודיע שיבחו של נח, שאילו היה זה איש אחר, מיד כשהיה הגשם מתחיל לרדת היה נכנס לתיבה ומציל את עורו, ולא היה נותן דעתו לראות דבר זולתו, ובפרט שטרח ועמל במשך מאה ועשרים שנה לעורר לב בני האדם לחזור בתשובה, ואף אזהרותיו החוזרות ונשנות על המבול הקרב ובא, היה די בהם לצאת ידי חובה! אבל נח לגודל רחמיו ואהבת הבריות שקיננה בקירבו, לא היה לו לב לעשות כן. ולכן אף שבאותם שבעת הימים ירדו הרבה גשמים, לא אמר נואש, והיה הולך נח ומבקשם לחזור בתשובה, וכשגם "סמינר" זה לא זכה להענות בקהל, נכנס בלב כבד ובלית ברירה אל התיבה! אחים אהובים, אף בדורינו משתוללת הסערה ומבול כבד ניטח ארצה, מבול של כפירה, של פריצות, עזות פנים ושפיכות דמים. אך התקווה לא אפסה, שהרי "תיבות נח" השאיר לנו הבורא יתברך לפליטה. אלו הם בתי כנסיות ובתי מדרשות, המחזירים בקרב לב האדם את אור התורה והיראה, אור זכות המידות ואהבת הבריות, ואם אכן זכינו להיות מחובשי ספסלי בית המדרש, כל נישכח שצריך גם את "נח" שיצא ויפעל, יעורר וידאג שעוד יהודי יכנס לתיבה, עוד יהודי ישאר לפליטה ויזכה לטעום מנועם צוף התורה הקדושה!!! פעמים שבטלפון אחד ובכמה מילים אפשר להציל דורות ישרים ומבורכים, אז בואו ונתחיל...

זמני כניסת שבת וציאת השבת

לרבנו תם	יצאת השבת	כניסת השבת	ת"א
18:06	17:31	16:33	ת"א
18:10	17:30	16:18	י-ם
18:07	17:30	16:23	חיפה
18:05	17:32	16:36	כ"ש

הפסגת השבוע:
"השמים כסאי"

מטעמים לשבת

עד למבול, ועיניו ראו דור ושניים, אופנות התחלפו, שליטים קמו ונפלו, תיאוריות הומצאו והתנפצו - והוא הלך בדרך אחת, ישרה, עיקבית. תמים - מתחילתו ועד סופו. ומדוע? כי את האלוקים התהלך נח, והכתוב אומר: "אני ה' לא שנית", לא השתנית. הוא דורש אותן דרישות ותובע אותן תביעות, והדת אינה משתנה לפי האופנה ורוח הזמן, נצחית היא!

(מעין השבוע)

"ויולד נזו שלשה בנים את"

שם את זום ואת יפת (ו',ט')

כתב בספר "מעש"ת": בפסוק שלפני זה כתוב אלה תולדות נח וכו', והסבירו המפרשים את סמיכות הפסוקים בדרך זו: אלה הם מעשיו הטובים ("תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים - רש"י) של נח, אשר לימד והרשיש אצלו ואצל אחרים את שלשת הדברים הללו: את "שם" - לזכור תמיד את שם האלוקים. את "חם" - לקיים כל מצווה בחום ובהתלהבות. ואת "יפת" - לעשות אך ורק מעשים שהם "תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם..."

(תורת הפרשה)

אי לזאת, כבר היית תאב לראות את הבן הראוי לשמו... לפיכך אמר הכתוב: "אלה תולדות נח, נח" - נח לא הזניח את עצמו, כדי לפעול רק בשביל בניו, כי אם ראה גם את עצמו כבן ושיקד על עליית עצמו. הוא הוא אשר היה הבן הראוי לשמו, אשר הבין כי גם עליו מוטלת החובה לעבוד את האלוקים, והוא פירושים של הדברים: "תולדותיהן של צדיקים מעשים טובים" - הם בניהם...

(מעינה של תורה)

"תמים היה בדורותיו, את"

האלוקים התהלך נזו" (ו',ט')

תמים, היינו מושלם ועקבי. ופירש הרב בעלי ברית אברם זצ"ל: אלו המבקשים למצוא חן בעיני זולתם, מחליפים בכל עת את אורחותיהם ואת עקרונותיהם. כשפולגה פלוגית בשלטון הם דוגלים בשיטתה, וכשאחרת תופסת את מקומה, הם דבקים בדרכה. כשהאופנה היא כזו, הם מתהדרים בה. כשהיא מתחלפת, הם משנים טעמים, כזיקית. אבל נח חי שש מאות שנה

"את האלוקים התהלך נזו"

(ו',ט')

כתב מרן החיד"א זצ"ל: "לפי פשוטו, היה מקיים שויתי ה' לנגדי תמיד, כמו שכתב הרמב"ם ז"ל במורה נבוכים, והביאו מור"ם (הרמ"א) ז"ל בהגה"ה, שהוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כמו שהוא לפני מלך גדול וכו', עיין שם, וזה שאמר הכתוב "את האלוקים התהלך נח". כי תמיד היה מצייר בדעתו שהוא עומד לפני ה'. ועוד, ירא היה מפני מידת הדין, הרמוזה בשם 'אלוקים', ולא חטא".

(מעין השבוע)

"אלה תולדות נזו, נזו איש"

צדיק" (ו',ט')

כתב בספר "בית יעקב": היהודי הקדוש מפשיסחה זצ"ל היה אומר: כל אדם רגיל לטעון, כי איננו עמל ויגע אלא בשביל בניו, שיגדלו ויהיו יהודים טובים ובני תורה. כאשר הבנים הללו מתבגרים, שוב אינם נותנים דעתם על עצמם וטוענים אף הם כי כל עמלם ויגיעם אינו אלא בשביל בניהם.

מזקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

של הצדיקים הנזכרים, אם לא להודיע לנו שזכות חוכמת האמת שהיו עוסקים בה הם אשר היו עומדים למגן וצינה, ובעצם כוחם ואונם היו דוחים את הגזרות!"

"עולם חסד יבנה", אמר הכתוב. אין קיום לעולם ללא חסד, ודור המבול יוכיח. דור הממלא את הארץ חמס, גזר על עצמו הכחדה. והתנאי להצלתו של נח - עשיית חסד בלא גבול עם כל בעלי החיים שבעולם, הכלואים עימו בתיבה. אומה אחת היא "עם הנצח" - כי מידתם היא "רחמנים, ביישנים, גומלי חסדים". החסד הוא ערובה לחיים! פעם פרצה בג'רבא מגיפה, לא עלינו. הדירו הכל רגליהם והסתגרו בבתיהם, יצא לגיחות קצרות לקניית מזון, שמחירו האמיר פלאים. היה שם **רבי יהודאני כהם זצ"ל**, שזכה לשני שולחנות, תורה וגדולה גם יחד. חשב: המון העם העמל לפרנסתו, ודאי חסך לעת אשר כזאת. אבל חכמי העיר, שפרנסתם בצמצום, ובמקום לחסוך מעות מקדישים הם עיתותם לצבור מצוות ולשקוד על תלמודם - מה יעשו עתה, כאשר ננעלו דלתות הפרנסה, ואין להם קץ חסכון? מה עשה, מילא כד חרס בדיניו זהב והלך אל הגאון **רבי מעתוק חדאד זצ"ל**. אמר לו כממתיק סוד: "המגיפה משתוללת, ומי בטוח בחייו. על כן החלטתי להפקיד את כספי במקום נאמן. קח נא את אוצרי - אבל בתנאי אחד, שאם תצטרך ממנו שתשמע בו, אף בכולו. וכשירחיב לך ה' תחזירו לי, ואם לאו הרי זו מחילה גמורה מעכשיו". שמח הרב עד מאוד, וכלכל את ביתו כל תקופת ההסגר, עד שהמגיפה נעצרה. כשיצא מן ההסגר, פגש בחבריו, הגאונים **רבי שאול הכהן זצ"ל**, ועוד. שאלם "כיצד התפרנסתם בעת ההסגר?" ענו כולם ואמרו: "לאושרנו, בא רבי יהודאני והפקיד בידינו את חסכונותי"..." והוברר, שחילקם בין כל הרבנים והצילם בעת רעה!...

(מעין השבוע)

בפרשתנו מסופר על המבול שהציף את העולם ומחה את היקום. וחז"ל אמרו, שכל הימים שמתושלח חי, לא בא המבול בגלל צדקתו, ואף בימי אבלו לא בא, רק לאחר מכן באה הרעה. מעשה דומה, אף כי בקנה מידה מקומי, אירע לפני כשמונים שנה, בבגדד שבבבל. בגדד היתה עיר מלאה חכמים וסופרים, בהנהגתו של פאר הדור והדרו, **רבינו הבן איש חי זצ"ל**. אחד מגדולי החכמים היה הגאון הקדוש **רבי שמעון אגסי זצ"ל**, בן למשפחה אמידה שנפשו חשקה בתורה, והוא שם לילות כימים ב"מדורש זילכה" כשהוא הוגה בתורת הנגלה ובתורת הנסתר, וזכה לקירבתו האמיצה של גאון ישראל, רבינו הבן איש חי, שכתב עליו: "הרב הכולל, סובר הרזים". בשלהי שנת תרפ"ט התבקש רבינו הבן איש חי בשיבה של מעלה ותלמידו - רעו רבי שמעון אגסי ספד לו מספד תמרורים. רבי שמעון, שזכה להערכה והערצה עקב גדולתו בתורת הנסתר, עמד בראש הקהילה ומאבקה לשמירת חומת הדת בפני המתפרצים והפוקרים שביקשו לקרקע יסודות החינוך הטהור והקפדת המצוות. כעבור חמש שנים, בשנת תרע"ד, השיב גם הוא את נשמתו הזכה לבוראה. והגאון הקדוש **רבי יהודה פתיא זצ"ל**, מגדולי מקובלי בבל, כתב בהקדמת ספרו "בית לחם יהודה": "בעירנו בגדד היו לנו שני כרובי זהב הסוככים על העיר מבית ומוחוץ. והמה אשר היו לנו לחומה ולמחסה ביום זעם. הראשון בקודש צדיק יסוד עולם החכם רבי יוסף חיים בר חכם רבי אליהו זצוק"ל (הבן איש חי), ושני בקודש הרב הגאון החכם רבי שמעון אגסי זצוק"ל, מחבר ספר "בני אהרון" על שער הגלגולים... ומפטירתם והלאה מצאנו רבות רעות וצרות, והיו הצרות דוחקות זו את זו... גם מן השמים נלחמו, כי בליל י"ג כסלו תרע"ה הציפו מי החיתקל מרוב גשמים ופרצו גדרי הנהר... ותהי צעקה גדולה בכל העיר... וגאו המים והציפו גליהם שליש העיר, וכמה בני אדם היו בתיהם - קבריהם... למה מצאתנו כל זאת תיכף ומיד בזמן סילוקם

זוידת השיבוע

היכן רמוז בפרשתנו שהיונה קטפה עלה זית מהאילן ולא מצאה אותו צף על המים?

את התשובות יש לשלוח לפקס: 03 558 4485
בין הפותרים נכונה יוגרל (אחת לחודש)
אוגדן של עלוני ישא ברכה

והייתם לי סגולה

סגולה נפלאה לזכות לכל הישועות ללמוד בכל יום שתי הלכות העוסקות בשמירת הלשון...

מדברי ראש הישיבה הרב ר' יוסף מוגרבי שליט"א

הצינור הבנים

עת ללמוד ועת לשזק?

הגאון רבי שמואל זאב הלוי ראטה, ראב"ד דקהל מחזיקי הדת בארץ ישראל, ענה למנהל רוחני דישיבת בעלזא בלונדון, על שאלתו אם מותר לנסוע עם ילדי התלמוד תורה לגן החיות: "מה שהולכים למה שנקרא בזמננו "גן החיות", אינו דומה לאצטדיון, כי החיות משומרים היטב, ואין סכנת נפשות, וגם אין שם כלל עניין ליצנות, רק לראות ולהכיר בריות של הקב"ה, הגם כי גם אני בעצמי לא הלכתי מעודי עד היום הזה לגן חיות, אבל שמעתי שכמה גדולים וטובים הלכו לראות". "הרבה ילדים גדולים אינם יודעים כלל איך נעשה חלב, וגם במיני עופות אינו מכיר רק את התרנגול מה"כפרות", וזה לא נכון, כי מקרא מלא דיבר הכתוב, (משלי ו,ז) "לך אל הנמלה עצל, ראה דרכיה וחכם", וכן בכל הבריות ישנם חוכמות גדולות, כגון הדבורים בעשיית הדבש, ולא ימלט שלא יהיה לו איזה עניין בלימודו מאיזה חיה שהיא, ועל כל פנים ידע מה הוא חיה ומה הוא בהמה, עוף ודגים, ולדעת ספר החינוך (מצוה קנ"ג וקנ"ה) יש מצוה להבדיל בין טהורות לטמאות, וכן איתא במסכת ראש השנה (דף לא.), שברא עופות ודגים לשבח לשמו, ופירש רש"י: "כשאדם רואה עופות משונים זה מזה, נותן שבח למי שבראם". מסיים הגרש"ז ראטה: "אף שאין מבטלים תינוקות של בית רבן אפילו לבניין בית המקדש, אבל עניין זה אדרבה להוסיף להם חשקות התורה, על ידי שמהנים אותם באיזה דבר המושך ליבם, ופעמים שביטולה של תורה זהו קיומה, רק צריך לברור זמן שלא יבוא לעיניהם הסתכלות בנשים וכדומה". ואכן בדורינו כאשר מיום ליום נפרצים הגדרות ומאידיך יש חיוב לגדור ולעמוד בפרץ, יש לתת את הדעת לאפשר לילדים לחילופין לשחק ולפרוק את מרצם בהיתר. והחכם עיניו בראשו לתת לכל ילד וילד לשחרר מתחיו בדרכים הראויות לירא ה', ומן השמים יסייעונו שלא ניגע לריק ולא נלד לבהלה.

שלום בית

הזויים מלאים אכזבות?

בספר "כצאת השמש בגבורתו", הביא מעשה ברבי אלחנן וסרמן הי"ד שכששהה בארצות הברית, דרש באחד מבתי הכנסת אחר קבלת שבת קרוב לשעה, ותיאר את המצב הקשה בו שרויה ישיבתו. הוא הציע שהנדבנים יקבלו על עצמם לממן את כלכלת הישיבה, מי למשך שבוע שלם בתרומת שמונים דולר, ומי שאין ידו משגת יתרום לפחות אחד עשרה דולר ועוד ארבעים ושלשה סנט דמי כלכלת הישיבה ליום אחד. הנודב סכומים אלו הרי שרכש לעצמו זכות של לימוד תורה ברתי של שבוע או יום, מפי מאות תלמידים הממיתים עצמם ב"אוהל תורה" דברנוביץ, וכל הזכות באותו שבוע יזקף על חשבוננו. עצתו הייתה גלים בקרב המתפללים. אך דא עקא, עוד לא סיים דבריו, נכנס ה"ראבי"י, התקרב לדוכן וביקש להשמיע דברי סיום. כרבע שעה דיבר לא לעניין, טישטש וצינן את ההתלהבות, וברוב טיפשותו סיים ואמר: כל דולר שיתרמו למען הישיבה, קדוש הוא, ואפילו דולר אחד בלבד... במקום שמונים דולר שדיבר רבי אלחנן, הפליג הוא בחשיבותו של דולר אחד... (רב זה היה "חס" על ממונם של מתפללי הגבירים...) בהשפעתו תרם הקהל סכום אפסי של דולרים בודדים, ומה שהצליח בבתי כנסת אחרים לאסוף בכל אחד לפחות אלף דולר, הסתכם שם בפחות ממאה וחמישים דולר. לאחר סעודת ליל שבת קודש, בא "הרב" עם עוד נכבדים לבקר את רבי אלחנן באכסנייתו, התנצל ואמר: "מן הסתם הרבי מתרעם עלי בגלל המגבית הזעומה". אולם רבי אלחנן לא נטר לו קפידא והחזיר לו בפנים מסבירות: "תרעומת, בשל מה?". אך היות והלה פגע בלחמם של מאות לומדי תורה, פסק לו את פסוקו בצורה יפה, וכה אמר: "מחר בבוקר יקראו בתורה: "ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה". הבה ונתאר לעצמנו, עומדים לבנות את המשכן, ומשמים נקרא בצלאל לעשותו. הנה הולך לו משה רבינו ברחוב, פוגש ביהודי ושואל: צריך להקים משכן, אולי שמך "בצלאל בן אורי"? לא - משיב האיש, אנוכי ראובן בן יעקב. ממשיך משה בדרכו ופוגש ביהודי אחר ושואל שנית: צריך משכן, אולי שמך בצלאל בן אורי? לא - מחזיר הלה, אנוכי שמעון בן יעקב. האם יעלה על הדעת שמשה רבינו יתרעם על היהודי הראשון והשני, למה לא נקראו בשם "בצלאל בן אורי", ומדוע לא יקימו את המשכן? פשיטא שלא, כי מה בידם לעשות אם לא נבחרו משמים להקמת המשכן כי אם בצלאל דוקא!". כאן סיים רבי אלחנן את תוכחתו המשוחה בשמן לאותו רב שהתנכל לו: "מה מקום יש לי להתרעם עליכם, אם בית הכנסת שלכם לא זכה להימנות עם מחזיקי התורה בדורינו, אם אין לכם הזכיה לתמוך במשכן העדות?". יכולת רבי אלחנן וסרמן זצ"ל להתמודד בשעת אכזבה גדולה, מהווה לימוד חשוב עבורנו בנישואין. החיים מלאים באכזבות ומשברים ויש ללמוד לקבלם בחיוב ולפתח סבלנות וכוח מרובים כדי שיהיה אפשר להתמודד עימם. וכאשר אנו נתמודד, הרי שנהפוך את האכזבות להצלחות ונעשה מהלימוד לימונדה, ונוכל להנות מהחיים בצל האמונה, ולה' הישועה.

אברי שפר

- * מאמר החכם: העולם הזה - למי שיגבר עליו, והעולם הבא למי שיכנע אליו.
- * הרה"ק רבי אברהם מסלונים אומר: הקב"ה נקרא מלך העולם שמעלים ומסתיר מלכותו בתוך טרדות העולם.
- * הרה"ק רבי משה חיים לוצטו אומר: אדם הנמשך אחר העולם, ומתרחק מבוראו הנה הוא מתקלקל - ומקלקל העולם עימו.
- * הרה"ר רבי שמחה זיסל מקלם אומר: כיצד יכול האדם להרשות לעצמו להנות כל כך הרבה מהעולם הזה?

(פתגמים נבחרים)

על כן יאמרו המושלים - משל ונמשל

אין צריך לנסוע לעיר הבריה, ולא לחפש מליצי יושר המקורבים למלכות. אין עליך אלא ללכת ולבקש בדברים היוצאים מן הלב, והמלך רחום הוא, ודאי יענה! והלה, קשה עורף ואטום לב, לא מש ממקומו. ושם, בבית המושל שבו המלך מתארח, הוגש גזר דינו של אותו אדם לאישור. והמלך - חתם. המונים נהרו ובאו אל המלך, ניצלו את ביקורו לבקש ככל משאלות לבם, והוא נעתר ברצון לכולם. ביקורו הסתיים, והוא קם, עלה למרכבתו ויצא מן העיר בדהרה. באו קרובי הנידון ובכו לפניו לאמור: "חמול על נפשך! ראה אומנם נסע המלך לדרכו, אך לא הרחיק לכת. רופך מהר אחר מרכבתו ותשיג אותו באכסניה הקרובה - זו לך ההזדמנות האחרונה! נצל את הסיכוי האחרון - כי אם לא עכשיו, אימתו!" והנמשל: בראש השנה נגזר דינו של האדם. אבל בכל עשרת ימי התשובה הקב"ה קרוב אלינו וקשוב לתפילותינו. אם אמנם נבוא לפניו בלב שבור, לב נשבר ונדכה לא יבזה. אבל אם הלב אטום, והאדם אדיש, מובא גזר הדין לחתימה - והמלך חותם... יום הכיפורים עבר, השערים ננעלו, והמלך עזב את העיר כדי לפקח עליה מארמונו. אבל עדיין נותר סיכוי, עדיין קיימת אפשרות להשיגו - עד להושענא רבה אין הוא כה רחוק! וזהו שנאמר: "דרשו ה' בהמצאו", אלו עשרת ימי תשובה, בהם הוא נמצא עימנו. אבל גם כאשר התעלה מאיתנו - "קראוהו בהיותו קרוב", עד להושענא רבה!... והבעש"ט ותלמידיו הקדושים זצ"ל גילו לנו שבעצם החתימה הסופית היא ב"זאת חנוכה" - היום האחרון של חנוכה, ולכן עוד לא אפסה התקוה ויכולים אנו עדין לשנות ולשפר רק אם יותר נתאמץ, נשתפר ונשתדל...

(משערי ארמון)

בגמרא (ראש השנה יח.) אמרו, שהצבור נענים תמיד בתפילתם, שנאמר: "מי כה' אלוקינו בכל קוראינו אליו". (דברים ד', ו') אבל היחיד נענה רק בעשרת ימי תשובה, ככתוב: "דרשו ה' בהמצאו, קראוהו בהיותו קרוב". (ישעיה נה', ו'). והמגיד מדובנא זצ"ל הטעים זאת במשל. מדינה שחוטאת למלך, והוא כועס על תושביה כעס גדול, משגרת נציגים נכבדים לשחר את פניו, מבקשת משרים נכבדים בבית המלכות להיות לה למליצי יושר, והם מוצאים מסילות ללב המלך. אבל אם אדם אחד חוטא למלך, והוא דל ואביון, איך יכול לבוא לפני המלך, הלא חומות אבן ושערי ברזל יעצרוהו, ושומרים חמושים יחסמו את דרכו! כך, בכל שנה כולה - שכינת עוזו של הקב"ה בגובהי מרומים, כמה מקטרגים חוסמים את עליית התפילות, וכמה שערים נעולים, ואין תפילה בוקעת ועולה, אלא תפילת הציבור, שיש בהם כמה שרים נעלים ונכבדים, גדולי תורה ויראה החשובים ונכבדים לפני מלכו של עולם. אבל כאשר המלך מבקר בעירו של אותו אדם, והכרוז יוצא לאמור, שכל אדם שיש לו בקשה מאת המלך, יכול לשחר את פניו - יקל גם ליחיד לעלות אל המלך, ליפול לפני רגליו ולהתחנן לפניו על נפשו. כך בעשרת ימי תשובה, כאשר הקב"ה שוכן כביכול עימנו, ומשמיענו: "שובו בנים שובבים", יכול גם היחיד להעתיר בעדו וסעד ביתו, להעביר את רוע הגזירה ולהמתיק את דינו. ועתה, היה מעשה באדם שחטא למלך ונגזר עליו עונש איום ונורא. והנה יצא הקול לאמור: המלך מבקר בעיר, ואפשר לראות את פניו ולהעתיר לפניו! נאספו רעיו ומכריו של האיש ודברו על ליבו: "חושש, מהר ועלה אל המלך! הן כל השנה ספון הוא בארמונו, ואין ביכולתך להיכנס ולהראות לפניו, ועתה,

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

- ✓ בית הכנסת ובית המדרש נקרא מקדש מעט, שכתוב (יחזקאל יא, טז) "ואהי להם למקדש מעט" - אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. וכתבו הפוסקים שמצות לירא מן המקדש נוהגת בבית הכנסת ובבית המדרש מהתורה, ולכן ראוי להיזהר בכבודם ולשבת שם באימה וביראה.
- ✓ בתי כנסיות ובתי מדרשות - אין נוהגים בהם קלות ראש כגון שחוק והיתול ושיחה בטלה, ואין אוכלים ושותים בהם ולא מתקשטים בהם ולא מטיילים בהם, ולא נכנסים בהם בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים.
- ✓ אותם הנוהגים בבית הכנסת ובבית המדרש שחוק וקלות ראש, עליהם נאמר: "מי ביקש זאת מידכם רמוש חצרי". ובזוהר הקדוש הפליג בעונשם ואמר, שהמדבר בבית הכנסת דברים בטלים אין לא חלק באלוקי ישראל.
- ✓ אסור לשוחח בבית הכנסת אפילו שיחה שהיא לצורך פרנסה, ובפרט שיחה שהיא בטלה לגמרי. ובכל שכן שיש להיזהר מדיבורים אסורים, כגון לשון הרע ורכילות ומחלוקת וקטטות, כי מלבד שהם עוונות חמורים מאוד, עוד יגדל העוון יותר במקום קדוש, כי הוא מזלזל בכבוד השכינה, ועוד יתגדל הרעה בזה שהוא מכשיל את הרבים בעוונות החמורים הנ"ל. על כן הירא וחדר לדבר ה', ישים תמיד עיניו וליבו לזה שלא לדבר שום דברים בטלים, והמקום יהיה מיוחד לתורה ותפילה.
- ✓ המדבר שיחה חולין בבית הכנסת, טוב לא שלא יבוא כל עיקר כי הוא חוטא ומחטיא. ויש לגעור במי ששח שיחת חולין בבית הכנסת. האר"י הקדוש היה נזהר בתכלית הזהירות שלא לדבר כלל בבית הכנסת אפילו שלא בשעת התפילה, וכמעט שאפילו בדברי מוסר ותוכחות ותשובה לא היה רוצה לדבר, כדי שלא ימשך מזה איזה דיבור של חול.
- ✓ בשבת קודש יש איסור נוסף שאסורה שיחת חולין אפילו לצורך בית הכנסת, מפני שאינו דומה השראת השכינה השורה בבית הכנסת בשבת להשראה בחול.
- ✓ יש שחים שיחת ילדים עם הילדים או שחים זה עם זה בענייני פרנסה או משא ומתן, אף על פי שאין דברים אלו בכלל דברים בטלים, אסור לשוח בהם בבית הכנסת.
- ✓ אין משיחים בבית המדרש אלא בדברי תורה, ואפילו מי שנתעטש אין אומרים לו "רפואה" ("לבריאות") בבית המדרש. ויש אומרים שבזמן הזה שאין נזהרים כל כך בשיחה בבית המדרש, רשאים לומר רפואה למי שנתעטש. ומכל מקום ראוי ונכון להחמיר בזה.
- ✓ תלמידים קטנים שרוצים ללמד שפה אחרת בבית הכנסת, אחר סיום לימוד השיעורים בלימודי קודש, כדי למנוע מהם ללכת ללמוד שפה זו בבתי ספר חילוניים שיושבים שם בתערובת בנים ובנות יחדיו, יש להקל להם ללמוד שפה זו בבית הכנסת, וגם על ידי כך נמנעים מביטול תורה על ידי ההליכה והחזרה מבית הכנסת לבית הספר. ומכל מקום לכתחילה עדיף יותר להשתדל לייחד כיתת לימוד מחוץ לבית הכנסת במקום הסמוך והקרוב לשם, כדי ללמד שם לימודי חול.
- ✓ מותר למסור שיעור לנשים בבית הכנסת, באופן שקובעים שעה מסויימת לנשים בשעה שאין במקום אנשים, ומלבד שיבואו לשם בבגדי צניעות, כיאה למקום הקדוש. אבל אסור ללמד נשים ריקמה וכדומה בתוך בית הכנסת.

(הבית היהודי - חלק ז')